

O'SIMLIKLAR BILAN QO'LLANILADIGAN MO'JAZ ARXITEKTURA FORMALARI

Ro'ziboboyev Azizbek Azamat o'g'li¹

Termiz davlat muhandislik va
agratexnologiyalar universiteti assistenti

Email: azizbekroziboboyev@gmail.com, +998991736351

Amonov Sardor Xolmurzayevich

Termiz davlat muhandislik va
agratexnologiyalar universiteti talabasi

Annotasiya: Kichik me'moriy shakllar - bu binolar hududida yoki shahar joylarida funktsional yoki dekorativ maqsadlarda xizmat qiladigan kichik tuzilmalar. Ular turli xil materiallardan tayyorlanishi va turli shakllarga ega bo'lishi mumkin.

Kalit so'z: tashqi dizayn, estetik material, kichik me'moriy shakl, landshaft, landshaft dizayni.

WONDERFUL ARCHITECTURAL FORMS USED WITH PLANTS

Son of Rozibobayov Azizbek Azamat¹

Assistant Professor of Termiz State University of Engineering and
Agricultural Technologies

Email: azizbekroziboboyev@gmail.com, +998991736351

Amonov Sardor Kholmurzaevich

Student of Termiz State University of Engineering and Agricultural
Technologies

Abstract: Small architectural forms are small structures that serve functional or decorative purposes in the territory of buildings or urban areas. They can be made of different materials and have different shapes.

Key words: exterior design, aesthetic material, small architectural form, landscape, landscape design.

ЧУДЕСНЫЕ АРХИТЕКТУРНЫЕ ФОРМЫ С РАСТЕНИЯМИ

Сын Розибобекова Азизбек Азамат¹

Доцент Термезского государственного университета инженерии и агротехнологий

Электронная почта: azizbekroziboboev@gmail.com, +998991736351

Амонов Сардор Холмурзаевич

Студент Термезского государственного университета инженерии и агротехнологий

Аннотация: Малые архитектурные формы – это небольшие конструкции, выполняющие функциональное или декоративное назначение на территории зданий или городских территорий. Они могут быть изготовлены из разных материалов и иметь разную форму.

Ключевые слова: дизайн экстерьера, эстетический материал, малая архитектурная форма, ландшафт, ландшафтный дизайн.

Kirish. Kichik me'moriy shakllar - masshtabi bo'yicha katta bo'lmagan urbanizatsiyalashgan (shaharlashgan) va tabiiy muhitda odamlarga xizmat qilishga mo'ljallangan inshootlar va mavsumiy yoki yil davomida foydalaniladigan statsionar (turg'un) yoki mobil (transformatsiyalanadigan) qurilmalardir.

Kichik me'morchilik shakllar odatda, utilitar va badiiy- dekorativ, ba'zilar esa faqat dekorativ maqsadlarga eta.

Utilitar xususiyatga ega inshootlar qa toriga savdo va ma'lumot berish kiosklari, turli xil avtomatlar (telefon, gazeta sotuvchi), shiyponcha (besedka)lar, transport bekatlari yonidagi pavilionlar, soya yaratadigan konstruktsiyalar (trelyajlar, pergolalar, soyabonlar), o'rindiqlar va x.k.larni kiritish mumkin.

MAF va rekreatsion jihozlar strukturasi landshaft ob'ektining funksional vazifasini xisobga olgan holda aniqlanadi.

MAFni joylashtirish funksional zonalashtirilish va hududning arxitekturaviy-rejaviy yechimi bilan bevosita bog'langan bo'lishi lozimligini tushunish kerak. Muhitning turli turlarida MAFni joylashtirish uchun stil birligi talablariga rioya etish talab etiladi.

Tahlil va metodlar. Zamonaviy landshaft san'atida yashil devorlar, alleya(xiyobon)lar uchun, to'siqlar yonida yoki ular o'rnida shakl berilgan o'simliklar qo'llaniladi.

Bog' markazida o'tqazilgan soliter, kompozitsiya aktsenti sifatida foydalanishga munosib o'simliklar muhim guruhni tashkil etadi. So'z soyabon shakllar (pasti yalong'och va tekis tartibsiz shox-shabba), ravoq va boshqa shakllar – bog' bonsaylari haqida bormoqda. Bog' bonsaylari – topiar san'atining o'ziga xos ko'rinishidir.

Bu an'ana bizga Yaponiya va Xitoydan kirib kelgan. Hozir Evropa landshaft arxitekturasida sharq motivlari urf bo'lmoqda. Bonsayni stilizatsiyalashtirilgan Yapon bog'larida yoki shundaygina uy oldida soliter sifatida joylashtiriladi. Pitomniklarda har bir bunday daraxt individual raqamga va bahoga ega.

Landshaft san'atida nou-xau – ravoq ko'rinishida maxsus shakllantirilgan daraxtlardir. Ravoq o'lchamlari taxminan 3x3 metr, ammo siz o'z manfaatlaringizdan kelib chiqib, uni xohlagancha tanlashingiz mumkin.

Agar siz ravoqni pitomnikdan olsangiz, uning ikki yarmini qayerga rejalashtirgan bo'lsangiz, mis.uchun bog' yo'lagi yonida o'tqazasiz va ularning tepa qismini boqlaysiz. Shunday yo'l bilan haqiqiy yashil suhbatgohni ham shakllantirish mumkin. Buning uchun doira bo'ylab 6-8 o'simlik (faqat katta buta yoki daraxtlar mos keladi) o'tqazish va ular kerakli balandlikka etgach, o'rtasidan ularning tepa qismini bog'lash lozim.

Kuzash yordamida tom va devorlari shakllantiriladi, o'simlik yon tanasidan bachkilarini olib tashlab, uni ochiq yashil suhbatgohga ham aylantirish mumkin. Проблемы архитектуры и строительства 2023, махсус сон 128 Jiddiy shakllar (shar, kub, konus, spirallar) tartibli uslubda bezalgan bog' yoki bog'ning ayrim zonalari uchun foydalaniladi. Ular shtambli qilib ham shakllantirilishi mumkin.

Xulosa. Kuzlangan yashil devorlarga qaraganda shpaler(panjara)da shakllantirilgan o'simlik yanada kamroq, bor-yo'qi 5-20 sm joyni egallaydi. Shunday kuzash hozir g'arbiy Evropada juda ommabop bo'lgan.

Pitomniklarda shakllantirilgan jo'ka (липа), nok (груша) yoki olma(яблоня)larni sotib olish va ularni o'z uchastkangizga o'tqazish mumkin. Bunda ko'p o'tmay o'zga ko'zlardan, shamol, changlardan himoya vositasi va ko'p joyni egallamaydigan yashillikning mo'lligi paydo bo'ladi.

Shpalerdagi daraxtlar tana(shtamb)siz, (gorizontal shoxalar birdan yerdan boshlanganda), hamda balandligi 2,2 – 2,5 m. bo'lgan tanali (bunday daraxtlar tagida yurish, velosipedda o'tish, avtomobilni qo'yish mumkin) qilib o'stiriladi. Pitomniklar tom va shtambdagi qutilar ko'rinishida shakllantirilgan o'zimliklarni ham tavsiya etadilar.

Asosiy adabiyotlar

1. Islom Karimov. Tarixiy xotirasiz kelajak yo'k. Toshkent: Shark, 1998.
2. Islom Karimov. Jayhun sohilidagi boqiy shahar/ / Ma'rifat. 2002 yil 3 aprel
3. Жураев, С., & Сатторов, К. (2023). Расчет Тросовых Висячих Покровов В Пк Лира. *Periodica Journal of Modern Philosophy, Social Sciences and Humanities*, 16, 119-123.
4. Жўраев, С. (2023). АЛИШЕР НАВОЙИ ДАВРИ ИМОРАТЛАРИНИНГ АРХИТЕКТУРАСИ. *O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI*, 2(16), 142-146.
5. Turayev, S., & Sanjar, J. (2023). ZILZILA VAQTIDA BINO VA ZAMIN GRUNTLARINING O'ZARO TA'SIRI. *Finland International Scientific Journal of Education, Social Science & Humanities*, 11(2), 410-414.
6. Sanjar, J. (2023). DEVELOPMENT OF CULTURE AND ENTERTAINMENT PARKS. *American Journal of Pedagogical and Educational Research*, 9, 49-52.

7. Жураев, С., & Тураев, Ш. (2023). ДВУХПОЯСНЫЕ ПРЕДВАРИТЕЛЬНО НАПРЯЖЕННЫЕ СИСТЕМЫ. IJODKOR O'QITUVCHI, 3(29), 77-81.
8. Жураев, С., & Сатторов, К. (2023). ТЕРМИНОЛОГИЯ И КЛАССИФИКАЦИЯ ВИСЯЧИХ И ВАНТОВЫХ МОСТОВ. Innovations in Technology and Science Education, 2(9), 197-206.
9. Хурсандов, Э. Ё. (2024). ЭГИЛУВЧИ ЭЛЕМЕНТЛАРНИ ҲИСОБЛАШ ВА УЛАРНИНГ АФЗАЛЛИКАРИ. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 47(5), 73-76.
10. THE CITY OF TERMEZ DURING THE REIGN OF AMIR TEMUR AND THE TIMURIDS (First name of Termez) Ro'ziboboyev.A.A shovqindan himoya qilishning chora-tadbirlari arxitekturaviy tarxiy uslublar
11. OLD TERMEZ IN HISTORICAL SOURCES (XIXEARLY XX CENTURIES) Ro'ziboboyev.A.A
12. Akilova K. "O'zbekistonda dizaynning rivojlanish istiqbollari" Toshkent. 2006 y. (Respublika ilmiy-nazariy anjumani tezislar to'plami).
12. UMUM TA'LIM MAKTABLARNING INOVATION TA'LIM TIZIMI ASOSIDA TASHKILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY TAMOIYILLARI (O'zbekiston miqyosida arxitekturaviy loyihalash asosida) Ro'ziboboyev.A.A
13. Ruziboboyev, A. (2023). REQUIREMENTS AND THEIR SOLUTIONS FOR THE DESIGN OF UNIVERSITY SCHOOLS. CENTRAL ASIAN JOURNAL OF ARTS AND DESIGN, 463-466.
14. Bozorqulov, S., Ro'ziboboyev, A., & Nazarov, B. (2024). SHAHARSOZLIKDA SHOVQINDAN HIMOYA QILISHNING CHORA-TADBIRLARI ARXITEKTURAVIY TARXIY USLUBLAR. Talqin va tadqiqotlar.